

disponent for Heggedal og Asker Pelsdyroppdrett, og i mange år redaktør av «Norsk Landbruks» pelsdyravdeling.

Av de mange tillitsverv som Knut Vethe har bekledd i årenes løp, vil vi spesielt fremheve hans innsats i Asker Landbruksforening og Asker og Bærum krets av Norges Bondelag. Også Asker kommune har lagt sterkt beslag på Vethes arbeidskraft. Vi nevner bl. a. at han i en årrekke har vært medlem av herredsstyre og formannskap, og likeså medlem av forliksrådet og av en rekke kommunale komitéer og utvalg. Det er også grunn til å nevne at Vethe har vært en anerkjent og meget benyttet skjønnsmann. Han er for øvrig fremdeles medlem av skjønnskomiteén i forbindelse med det store vannverksanlegget i Oppegård.

Som kollega og menneske er Knut Vethe i høy grad en «*godviljens mann*», og hans venneskare i vårt vidstrakte land er meget stor. For hans innsats både på det lokale plan og på landsplanet, og i Myrselskapet, er han kåret som æresmedlem både av Asker Landbruksforening, Asker og Bærum Bondelag og av Det norske myrselskap.

I 1966 ble Knut Vethe tildelt

H. M. Kongens fortjenstmedalje i gull.

DET DANSKE HEDESELSKAB

100 år den 28. mars 1966.

Når en landsomfattende og betydelig institusjon som Det danske Hedeselskab fyller 100 år, er det klart at en slik milepel måtte feires. Det ble den da også, med *Hedeselskabets protektor, Hans Majestet Kong Fredrik IX i spissen*. Det var dessuten stor tilslutning fra praktisk talt alle institusjoner og organisasjoner som er knyttet til dansk jord- og skogbruk. Også flere andre danske næringsgrener var representert, og fra utlandet deltok representanter for samarbeidende institusjoner både i Holland, Vest-Tyskland, Sverige, Finland, Island og Norge. Fra vårt land var to institusjoner invitert, nemlig *Det norske Skogselskap* og *Det norske myrselskap*, som var representert ved henholdsvis Skogselskapets formann, *Valentin Sibbern*, og Myrselskapets direktør, *Aasulv Løddesøl*.

Fra selve jubileumsfeiringen skal vi her ta med enkelte detaljer:

Den 28. mars ble det ved selskapets formann, godseier *A. Olufson*, representantskapets formann, hofjægermester *Chr. Mourier-Petersen* og selskapets direktør, *Fr. Heick*, nedlagt kranser på gravene til stifterne, *E. M. Dalgas*, *George Morville* og *F. Mourier-Petersen*. Videre var det arrangert en festlig sammenkomst mellom Hedeselskabets ledelse og hovedkontorets funksjonærer ved Hedeselskabets hoved-

kontor i Viborg, og hvor personalets jubileumsgave ble overrakt ved funksjonærenes formann, konsulent *Th. Th. Hove*.

Programmet den 29. mars ble innledet med en andakt i Viborg domkirke kl. 9.00, så fulgte mottakelse for gratulanter på Preislers Hotel kl. 10.00. Her ble jubilanten overrakt en flom av presanger, med en skjekk på kr. 100.000,— fra *Carlsbergfondet* som første og største gave. Og sjekkenes antall fortsatte så det til slutt dreiet seg om et beløp på ca. 1/2 million kroner til ulike formål av Hedeselskabets virksomhet. For øvrig var det et rikt utvalg av vakre gjenstander — og flere malerier — som takk for selskapets betydelige innsats på en rekke områder. Så fulgte en lunsj for ca. 250 gjester i «Palæet» kl. 12.00, hvor også Kongen deltok. Kl. 14.00 ble jubileumsfilmen: «Landet de vandt» fremvist i Viborg Teater, fulgt av flere taler og en lødig kunstnerisk underholdning. Kl. 19.00 var det festmiddag for vel 400 personer i «Palæet», med en lang rekke taler, bl. a. av de utenlandske gjester, som her frembar sine lykkønskninger for jubilanten. Middagen ble etterfulgt av en stilig fest som varte ut i de små timer.

Den 30. mars var de utenlandske gjester — sammen med fremtredende representanter for Hedeselskabet — innbudt til en meget hyggelig og mektig lunsj av Hedeselskabets formann, godseier *A. Olufson*, på hans gods Quistrup ved Struer. Turen dit foregikk med buss, og underveis fikk vi bl. a. anledning til å se flere plantasjer og mange læ- og hegnplantninger som finnes i dette distriktet.

Når det gjelder selve omfanget av Hedeselskabets virkefelt, skal vi ikke her trette med statistiske oppgaver eller tall. Men bredden av virksomheten bør likevel kort nevnes:

Det opprinnelige formål som Hedeselskabet satte seg var hedens oppdyrking og beplantning. I løpet av de forløpne 100 år er oppgavene sterkt utvidet. Vi nevner først *plantningsavdelingen* som har så vel fredskogplantasjer som læ-, hegn- og småplantninger som hovedformål. Videre har vi *grunnforbedringsvirksomheten* og *landvinningsarbeidet*, herunder også *kulturteknisk avdeling* som foruten kulturtekniske oppgaver også tar seg av forurensning av spillvann. Så har vi *mose- og engavdelingen*, som bl.a. tar seg av myrundersøkelser og dessuten av torvbruket. De aktuelle *drentekniske undersøkelser*, bl.a. også rensning av dremsledninger, bør også nevnes. *Mergel- og kalktrangundersøkelser*, og for øvrig det omfattende *forsøks- og forskningsarbeidet* som drives på ulike områder av Hedeselskabets virksomhet der vokser og utvides fra år til år. Hedeselskabets *kjemiske laboratorium* bør heller ikke glemmes i denne forbindelse. Her utføres det — foruten analyser av torvbrensel, brunkull og olje — dessuten jordanalyser i stor stil, antallet oppgis til vel 150 000 prøver årlig.

Denne oppregningen gjør ikke krav på å være fullstendig, den vil likevel til en viss grad belyse den omfattende virksomhet som for tiden drives av den livskraftige 100-åringen, ikke bare ved hovedkon-

toret i Viborg, men også ved underavdelingene ute i distriktene, hvorav det finnes et stort antall.

En sak av spesiell interesse som må nevnes i sammenheng med Hedeselskabets virksomhet, er opprettelsen av *Kongenshus Mindepark*. Det hadde i lengre tid vært diskutert å få fredet større, uberørte hedeområder for etterslekten, noe som lyktes i 1942 da et areal på vel 12000 dekar ble ervervet til anlegg av en minnepark for hedens oppdyrkere. Det var den daværende direktør i Hedeselskabet, *Niels Basse*, som var ildsjelen i dette foretagende, og som personlig tok en stor økonomisk risiko for å få denne saken løst. Kongenshus Mindepark, som ble høytidelig innviet i 1953, og senere vel utbygget, står nå som



Fhv. direktør *Niels Basse*,
formann i *Mindeparkens*
styre.

et verdig monument over hededyrkene, som under hårdt slit har innvunnet verdige vidder av den karrige jyske heden for jord- og skogbruk. Samtidig har Mindeparken stor nasjonal og kulturhistorisk interesse. Direktør Basse har hele tiden vært, og er fremdeles formann i styret for Mindeparken, et verv som han skjøtter med stor interesse og dyktighet.

Hva for øvrig angår Hedeselskabets ærerike historie, vil det føre altfor vidt å komme nærmere inn på denne her. Ved selskapets 75-års jubileum i 1941 har vi her i tidsskriftet gitt noen korte glimt fra starten og arbeidet i selskapet. Her skal vi imidlertid nevne at Hedeselskabets ledelse har også ved dette jubileum sørget for at selskapets historikk blir holdt à jour på den best tenkelige måten.

Foruten den instruktive og vakre jubileumsfilmen: «Landet de vandt», som er laget av *Hagen Hasselbach*, tok Hedeselskabets ledelse kontakt med den kjente landbrukshistoriker, dr. phil. *Fridlev Skrubbeltrang* om å skrive selskapets historie, et verv som han påtok seg. Første del av dette store bokverket, under titelen: «Det indvundne Danmark», forelå ferdig til jubileet. Verket som er på 500 trykksider, omfatter historikken fra 1866 frem til 1914. Det vil ta noen år, ble det opplyst, før annen del kan foreligge ferdigtrykt. Det er *Det danske Hedeselskab*, i kommisjon hos *Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag*, København, som står som utgiver. Carlsbergfondet har ydet betydelig støtte til løsning av denne krevende oppgaven.

I første bind har forfatteren knyttet Hedeselskabets historie sammen med utviklingen av hele det danske jord- og skogbruk for øvrig. Vi nevner her titlene på de fire hovedavsnittene av verket som vil angi retningslinjene:

- I. Landvinning før 1866.
- II. Hedesagens gjennombrud.
- III. Dalgas-perioden.
- IV. Brydninger 1894—1914.

Det blir overordentlig interessant å studere og å følge utviklingen videre i dette stort anlagte og velskrevne bokverket som viser hvordan en idealistisk inspirert og stort tenkt institusjon kan vokse frem fra en relativt beskjeden start til å bli en faktor av landsomfattende betydning.



Det danske Hedeselskabs hovedkontor i Viborg.

Foto: H. Skodshøj.

Når det gjelder stifterne: «De tre», som så vidt er nevnt foran, så er det særlig *Enrico Mylius Dalgas*, Hedeselskabets første direktør, som var ildsjelen helt fra starten av, og som bar dagens byrde og hete til sin død i 1894. Også hans historie er det sørget for ved utgivelsen av et vakkert minneskrift. Forfatteren av dette er redaktøren av Hedeselskabets Tidsskrift, herr *Har. Skodshøj*. Boken er en a jourføring og sterkt utvidet utgave på 225 sider av redaktørens tidligere bok fra 1943 om E. M. Dalgas, men som nå er utsolgt. Med den nye boken har redaktør Skodshøj, og Det danske Hedeselskab som er utgiver av den, reist direktør Dalgas et verdig og meget vakkert minne.



Hedeselskabets nåværende direktør Fr. Heick.

Til slutt en honnør til Hedeselskabets nåværende ledelse og funksjonærer. Hedeselskabets virkefelt spenner for tiden over så mange spesialområder at det kreves et fond av eksakt viden — og av praktisk erfaring — for å kunne være a jour på hvert enkelt område. Vi tar neppe munnen for full når vi uttaler at det til de mange og vel utstyrte avdelinger, er knyttet fremragende spesialister som — sammen med de mange dyktige og interesserte medarbeidere — står godt rustet til å løse oppgavene. Og toppledelsen ved hovedkontoret i Viborg, som skal både lede og inspirere dem alle, har vist at den er besjelet av den innsatsvilje og glød som bør være tilstede for å holde den store og vel utbygde institusjon som heter Det danske Hedeselskab, i aller fremste rekke så vel vurdert fra dansk som fra internasjonalt synspunkt.

Aa. L.

FAKTORER SOM INNVIRKER PÅ JORDSMONNETS MULIGHETER FOR FORSYNING AV VEGETASJONEN MED NÆRING¹⁾

Av professor dr. J. Låg.

Som utgangspunkt for en noenlunde bred oversikt over ernæringsforholdene for plantene er det naturlig først å drøfte egenskaper til det naturlige jordsmonnet. Med unntak for karbondioksydet blir den vesentligste delen av den næringen plantene trenger, tatt opp fra jordsmonnet gjennom røttene.

Vegetasjonen på udyrka mark er i utpreget grad avhengig av evnen det naturlige jordsmonnet har til å stille næring til disposisjon. Også etter oppdyrking og gjødsling vil de opprinnelige egenskapene ved jordsmonnet på mange måter prege ernæringsvilkårene.

Det har lenge vært kjent at plantene kan ta opp næringsstoffer

¹⁾ Forelesninger 3. og 10. februar 1966 ved seminar ved Norges Landbrukshøgskole om planteernæringsproblemer. Under forelesningene ble det vist et stort antall lysbilder. Mange av bildene er publisert i boka *J. Låg: Jordsmonnet som vi lever av*. Aschehougs forlag. Oslo 1965.